

Vlaams
Parlement

stuk **925** (2010-2011) – Nr. 12
ingediend op 19 mei 2011 (2010-2011)

Hoorzitting

over uitgevers in het totale medialandschap,
ter voorbereiding van de nieuwe beheersovereenkomst
tussen de VRT en de Vlaamse Gemeenschap

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door de heer Wilfried Vandaele

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Philippe De Coene.

Vaste leden:

de heren Carl Decaluwe, Paul Delva, Johan Verstreken, Veli Yüksel;
de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Herman Schueremans;
de heren Philippe De Coene, Chokri Mahassine;
de heer Lieven Dehandschutter, mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

de heer Ludwig Caluwé, de dames Martine Fournier, Vera Jans, Tinne Rombouts;
de heer Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens, de heer Wim Van Dijck;
de heren Peter Gysbrechts, Bart Tommelein;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Patrick Janssens;
de heren Wilfried Vandaele, Kris Van Dijck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Stukken in het dossier:

925 (2010-2011) – Nr. 1 t.e.m. 11: Verslagen over hoorzitting

INHOUD

I. Uiteenzetting door de heer Patrick Lacroix, algemeen directeur Vlaamse Dagbladpers	4
II. Uiteenzetting door de heer Bart Tureluren, juridisch adviseur bij de Unie van Uitgevers van de Periodieke Pers	7
III. Uiteenzetting van de heer Pol Deltour, nationaal secretaris van de Vlaamse Vereniging van Journalisten.....	9
Gebruikte afkortingen	14

In het kader van de voorbereiding van de bespreking van de nieuwe beheersovereenkomst tussen de VRT en de Vlaamse Gemeenschap organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media op 28 februari 2011 een hoorzitting over uitgevers in het totale medialandschap, met de heren Patrick Lacroix, algemeen directeur Vlaamse Dagbladpers, en Bart Tureluren, juridisch adviseur van de Unie van Uitgevers van de Periodieke Pers. Tijdens deze hoorzitting werd ook de heer Pol Deltour, nationaal secretaris van de Vlaamse Vereniging van Journalisten, gehoord.

I. UITEENZETTING DOOR DE HEER PATRICK LACROIX, ALGEMEEN DIRECTEUR VLAAMSE DAGBLADPERS

De heer *Patrick Lacroix* verklaart dat hij ook het woord voert namens de Vlaamse federatie van magazine-uitgevers, The Ppress. Hij verklaart dat de federaties van de dagbladpers en van de magazine-uitgevers, aangevuld met de federatie van de private televisieomroepen de afgelopen maanden een denkoefening gedaan hebben over wat hun desiderata zijn voor de nieuwe beheersovereenkomst tussen de VRT en de Vlaamse Regering.

Eerst schetst hij een beeld van het bestaande landschap. Op dit ogenblik leest nog één Vlaming op twee dagelijks een papieren krant. In vergelijking met andere regio's is dat nog zeer goed. Eén op drie Vlamingen surft regelmatig naar de onlinesites van de kranten. Recent onderzoek heeft bovendien uitgewezen dat van de tien lezers die een onlinesite bezoeken, er zes diezelfde dag ook nog een papieren krant kopen en lezen. Online en de papieren krant zijn dus eenzelfde ecosysteem waaraan moet worden gewerkt.

Het systeem van losse verkoop en abonnementen heeft sinds jaar en dag zijn deugdelijkheid voor de papieren krant bewezen. De onlinekranten worden grotendeels gefinancierd door reclame-inkomsten. Een aantal Vlaamse krantenuitgevers experimenteert met formules waarbij er een gratis en een betalend gedeelte van de onlinekrant beschikbaar is. De laatste maanden wordt er veel geïnvesteerd in systemen van verkoop van digitale publicaties in hun geheel via tablets zoals de iPad. Van die laatste ontwikkeling kan worden gehoopt dat er een totaal nieuw businessmodel uit kan voortvloeien.

De ontwikkelingen volgen zich snel op en het is dus nodig om na te gaan hoe de VRT zich binnen een dergelijk snel evoluerend medialandschap zal gaan gedragen met als doel tot goede afspraken te komen. Nog veel meer dan in de vorige beheersovereenkomst is het voor de krantenuitgevers op de dag van vandaag belangrijk dat er duidelijke afspraken worden gemaakt met de VRT. De dagbladuitgevers hebben de stellige indruk dat de VRT zich bij de afgelopen beheersovereenkomst hield aan een interpretatie als zou alles wat niet duidelijk was afgesproken, ook was toegelaten. De heer Lacroix is van oordeel dat men een dergelijke overeenkomst op een andere manier moet lezen: alleen hetgene dat er concreet in afgesproken is, is ook toegelaten. Al de rest is niet toegelaten, tenzij men hierover overlegt met de overheid en met de commerciële media als mogelijke belanghebbende. Voor de volgende beheersovereenkomst wordt door de dagbladpers dan ook gevraagd dat daarin bindende afspraken worden opgenomen en dat de VRT zich daar dan ook precies aan zal houden. Alle evoluties die zich in de loop van de duur van de beheersovereenkomst zullen voordoen, moeten dan ook worden doorgepraat met de andere betrokkenen. De heer Lacroix zegt er daarnaast wel een voorstander van te zijn dat de procedures om op onderhandelende wijze te kunnen afwijken van de beheersovereenkomst, moeten worden versoepeld. Zo zou een marktversturend initiatief vanwege de VRT op snelle en transparante wijze kunnen worden doorgesproken en bijgestuurd, bijvoorbeeld via een procedure bij de mediacommissie van het Vlaams Parlement. Dit is de belangrijkste vraag van de dagbladpers en de magazinesector.

De tweede bekommernis van de dagbladpers en de magazinesector is dat de VRT zich zou focussen op haar corebusiness, onder andere ook in het kader van de opgelegde bezuinigingen. Die kerntaken zitten onder andere al in de naam van de instelling: radio en tele-

visie maken. Dat betekent dat de geschreven berichtgeving, die op dit ogenblik aanwezig is op de onlinesites van de VRT, niet tot de kerntaken behoort, tenzij die gelinkt is aan radio- en televisieprogramma's waarover die berichtgeving gaat. Als de VRT moet besparen, dan is het te verkiezen dat dat geen besparing op journalisten zou zijn. Daarom moet worden onderzocht in hoeverre VRT-journalisten zich bezighouden met het schrijven van artikels, zodat ze niet kunnen worden ingezet voor audio en video. De heer Lacroix is van oordeel dat het niet aan de VRT is om met overheidsgeld een onlinekrant te maken en zo te gaan concurreren met de schrijvende pers.

Het is daarnaast ook niet evident dat de VRT in concurrentie treedt op de advertentiemarkt. De schrijvende pers zal in de komende jaren grote inspanningen moeten doen om de digitale evoluties te volgen. Daarom moeten ze hun product kunnen vermarkten. Een door de overheid gesponsorde concurrent op de advertentiemarkt zal daar zeker geen goed aan doen. De onlinenieuwssites van de VRT zouden dan ook sponsor- en advertentievrij moeten zijn.

Een volgende punt is de recente evolutie op het vlak van regionaal nieuws. Zowel de kranten, bepaalde magazine-uitgevers en de regionale omroepen hebben jaren aan een stuk zeer sterk ingezet op de uitbouw van regionaal nieuws. Recent begint ook de VRT zich daarop toe te leggen. Ook hierover moeten duidelijke afspraken worden gemaakt, in hoeverre dat binnen de kerntaken van de VRT past.

Ten slotte merkt de heer Lacroix op dat in de vorige beheersovereenkomst de VRT zich als de motor van de technologische evoluties presenteerde, de spilfiguur voor de ontwikkeling van technologische innovaties. Ook hierbij kan men zich de vraag stellen of dat tot de kerntaken van de VRT behoort. Ook de commerciële media zijn de afgelopen jaren sterk bezig geweest met innovatie. Voor de commerciële media is investeren in innovatie in elk geval een kerntaak. Het siert de Vlaamse overheid dat ze via het IWT en het IBBT aan de mediabedrijven middelen voor innovatie ter beschikking stelt.

Discussie

De heer *Wim Wienen* merkt op dat de belangrijkste vraag van de dagbladpers en de magazine-uitgevers is dat er duidelijke afspraken worden opgenomen in de beheersovereenkomst. Wat is hun standpunt over de link met de dotatie aan de VRT? Hoe ziet men het eventueel openbreken van de beheersovereenkomst? Is dat iets dat op regelmatige jaarlijkse basis kan gebeuren? Het is volgens deze spreker belangrijk dat de VRT ook rechtszekerheid heeft via de beheersovereenkomst. Wat is het standpunt daarover? De heer Wienen vraagt zich ook af in hoeverre het voorstel om vooraf te overleggen met de commerciële sector voor het ontwikkelen van nieuwe initiatieven door de VRT, wel een werkbare piste is.

Wat de technologische innovatie betreft, vraagt de heer Wienen of het denkbaar is dat er een model zou worden uitgewerkt waarbij bijvoorbeeld het IBBT een platform zou zijn, dat zowel met de VRT als met de commerciële mediabedrijven synergieën zou ontwikkelen. Met andere woorden dat op een dergelijk platform VRT en privépartners zouden samenwerken.

De heer *Carl Decaluwe* zegt akkoord te kunnen gaan met de visie die de heer Lacroix heeft naar voor gebracht. Ook hij heeft vragen bij het voorstel om nieuwe initiatieven vooraf af te toetsen met de commerciële concurrentie. Volgens de spreker kan men gemakkelijk voorspellen wat de uitkomst zal zijn. In Duitsland bestaat er een systeem waarbij wordt nagegaan of in het geval van nieuwe technologieën een toepassing ervan binnen de opdracht van de openbare omroep valt. Wat onlineberichtgeving betreft, is het ook voor de VRT denkbaar om bepaalde diensten betalend te maken, zonder ze dus te financieren met advertentie-inkomsten. Hoe staat de heer Lacroix tegenover een dergelijk business-model?

De heer *Wilfried Vandaele* stelt dat de stelling dat de VRT enkel zou mogen doen wat uitdrukkelijk toegelaten is in de beheersovereenkomst, moeilijk werkbaar is in een zeer sterk evoluerende mediasector. Het scenario over aparte onderhandelde overeenkomsten inzake innovaties dat door de heer Lacroix wordt voorgesteld, is overigens nu reeds opgenomen in artikel 18 van de huidige beheersovereenkomst. Is de heer Lacroix van oordeel dat die bepaling niet volstaat of niet correct is uitgevoerd?

De heer Vandaele kan zich daarnaast ook moeilijk voorstellen dat een modern media-bedrijf geen geïntegreerde aanwezigheid op het internet zou hebben. De heer Vandaele meent verstaan te hebben dat de heer Lacroix ervoor pleit dat de openbare omroep minder aanwezig zou mogen zijn op internet. Volgens de heer Lacroix zou de VRT geen geschreven artikelen mogen aanbieden. Maar tegelijkertijd bieden krantensites wel multimediale toepassingen aan zoals video's.

Ten slotte vraagt het lid of de heer Lacroix niet enkel gekant is tegen reclame op de nieuwssite *deredactie.be*, maar ook tegen reclame op *sporza.be* en *cobra.be*.

De heer *Bart Caron* vraagt of het niet mogelijk zou zijn dat de VRT en de kranten beter zouden samenwerken voor het uitwisselen van materiaal op hun verschillende websites. Is het denkbaar dat de VRT overeenkomsten zou maken met potentiële gebruikers van haar beeldmateriaal?

De heer *Veli Yüksel* is van oordeel dat het doel van de onlinenieuwssite is om het nieuws zo snel mogelijk te brengen. Als men dat vanuit die optiek bekijkt, kan men moeilijk tegen een dergelijke nieuwssite van de VRT zijn. Geschreven achtergrondinformatie in de vorm van columns en dergelijke op de VRT-nieuwssite is ook nieuwsgerelateerd. Dat kan men toch ook tot de kerntaak rekenen, vindt het lid.

De heer *Philippe De Coene* zegt dat er traditioneel wordt gesteld dat de Vlamingen al bij al geen krantenlezend volk zijn. Dat wordt door hetgeen de heer Lacroix bij het begin van zijn uiteenzetting heeft gezegd tegengesproken. Waarop is dat eigenlijk gebaseerd? Welke zijn de prognoses die de krantenuitgevers maken voor de evolutie tussen het aantal gebruikers van de papieren krant en van de digitale versie? De heer De Coene is verder van oordeel dat er toch een verschil is tussen de nieuwswebsite van de VRT en een online-krant. Websites van kranten geven doorgaans een beperkte versie van de gedrukte krant. De heer De Coene vraagt zich ten slotte af of het wel mogelijk is precies te bepalen wat er wel en wat er niet op de nieuwssite van de VRT mag, als het voorstel van de heer Lacroix zou worden nagevolgd.

De heer *Patrick Lacroix* antwoordt dat de kerntaak van de VRT op het vlak van nieuwsvoorziening het brengen van audio- en videonieuws is. Hij maakt de vergelijking met YouTube, waar zeer snel nieuwsbeelden of audioberichten met een bevroren beeld beschikbaar zijn. Dat zal in de toekomst een te duchten concurrent worden voor nieuws-sites van televisiestations, zoals die van de VRT. Er liggen in die wereld dus zeer grote uitdagingen. In elk geval ligt een dergelijke site perfect in lijn met wat men op de andere platformen, de televisie en de radio doet. De heer Lacroix stelt dat aanvankelijk *deredactie.be* de indruk gaf een site te worden die voornamelijk beeldnieuws zou brengen. In de praktijk is dat echter anders uitgedraaid. Er is steeds meer tekst ingeslopen. Geschreven journalistiek is volgens de spreker een ander soort journalistiek dan wat de audiovisuele pers brengt. In elk geval moet er op de nieuwssite van de VRT een uitgesproken prevalentie van audio- en videomateriaal zijn ten opzichte van geschreven materiaal. Dat wil echter ook niet zeggen dat krantensites geen videomateriaal mogen aanbieden. Alleen is het niet zo dat de kranten dat videomateriaal zelf maken of dat ze een cameraman meesturen met een reporter die ergens een reportage gaat maken. Videobeelden, die berichtgeving verder illustreren, worden door die krantensites dan ook aangekocht.

Kan de VRT samenwerken met de kranten op het vlak van beschikbaar stellen van videomateriaal? Het antwoord op die vraag is genuanceerd, stelt de heer Lacroix. Op dit ogenblik is geen enkele krantenuitgever daar volmondig voorstander van, of bereid om content aangeleverd door de VRT op de site te zetten. De reden daarvoor is dat er al een commerciële partner op de markt is die daar al een businessmodel voor uitgewerkt heeft. Dat neemt niet weg dat het mogelijk moet zijn om ook op dat vlak goede afspraken te maken, die niet marktverstoring werken. Men kan rond de tafel gaan zitten om te kijken hoe men een goed model kan uitwerken.

Er werd ook gevraagd of het wel werkbaar is om alles muurvast vast te leggen in de beheersovereenkomst, in het licht van een snel evoluerend medialandschap. De heer Lacroix zegt gesteld te hebben dat dat inderdaad niet werkbaar is, maar dat de beheersovereenkomst transparant moet kunnen worden aangepast. Zo ook wat de dotatie betreft, die ook aanpasbaar zou kunnen zijn. Als er draagvlak voor nieuwe initiatieven is, dan kan dat een weerslag op de dotatie hebben. Voor de rest zal de VRT zelf prioriteiten moeten stellen om binnen de toegewezen dotatie haar kerntaken uit te voeren. Kan de VRT zomaar nieuwe initiatieven ontwikkelen en daarvoor budget vrijmaken? Daarop is het antwoord vanwege de heer Lacroix negatief. Men moet in een commerciële markt altijd nagaan in hoeverre dergelijke nieuwe initiatieven van een openbare instelling als de VRT al dan niet marktverstoring werken. De Franstalige krantenuitgevers zijn overigens van plan om gerechtelijke stappen te ondernemen tegenover dergelijke marktverstoringe zaken in het Franstalige landsgedeelte. Niet-marktverstoringe werken moet een elementair principe voor de openbare omroep zijn.

Innovatie is voor een mediabedrijf noodzakelijk. Het basisidee van artikel 18 in de vorige beheersovereenkomst is in dat kader volgens de heer Lacroix dan ook uitstekend. De uitwerking van dat artikel was echter niet evident. Daarom een oproep om die regeling enigszins te versoepelen en met wat meer gezond verstand naar een snellere procedure te zoeken. Hierover kan er overleg zijn met de uitgeverwereld. Uiteindelijk ligt de eindbeslissing bij de opdrachtgever, namelijk het Vlaams Parlement. Het enige wat de uitgevers vragen is dat ze daar ook een zeg in hebben.

De heer Lacroix heeft de afgelopen jaren al meer oproepen gehoord om samen te werken op het vlak van innovatie. Ook daarover kunnen er goede afspraken worden gemaakt. In de mate dat er kan samengewerkt worden, kan dat zeer nuttig zijn.

De heer Lacroix bevestigt de goede cijfers wat het aantal krantenlezers in Vlaanderen betreft. Vergeleken met het buitenland scoren we op dat vlak zeer goed.

De verschuiving van de gedrukte naar de digitale krant is bijzonder moeilijk in te schatten. Dat zal zeer sterk afhangen van de kwaliteit van de digitale producten die op de markt gaan komen. De overheid kan op een aantal elementen inspelen, zoals de kostprijs van het internet en mobiele toegang tot internet. Veel hangt af van de kostprijs van de aankoop van een digitale publicatie.

II. UITEENZETTING DOOR DE HEER BART TURELUREN, JURIDISCH ADVISEUR BIJ DE UNIE VAN DE UITGEVERS VAN DE PERIODIEKE PERS

De heer *Bart Tureluren* verklaart dat de UUPP 270 uitgevers van periodieken vertegenwoordigd, waarvan er 162 in Vlaanderen gevestigd zijn, die 819 titels publiceren, waarvan 508 in het Nederlands. Veelal zijn dat periodieken die zich richten op specifieke doelgroepen. Dat zijn beroepsgroepen maar bijvoorbeeld ook tijdschriften die zich tot specifieke leeftijdsgroepen richten. De overgrote meerderheid van hen zijn kmo's en socialprofit-uitgevers met weinig mensen en middelen en meestal ook kleine redacties. Het is voor de meesten ook moeilijk om in te spelen op de technologische evoluties. Het is niet altijd evident dat ze middelen kunnen vrijmaken voor allerlei innovatieve experimenten.

De heer Tureluren zegt dat de periodieke pers zich in grote lijnen kan terugvinden in de stellingen die door de vertegenwoordiger van de dagbladpers werden naar voren gebracht. Hij wil wel vanuit de specifieke bekommernissen van de sector zijn licht laten schijnen over de nieuwe beheersovereenkomst van de VRT.

De kerntaak van de VRT moet volgens de heer Tureluren duidelijk vastgelegd zijn en daarbij moet ervan uit worden gegaan dat er aandacht is voor diverse doelgroepen op het vlak van levensbeschouwingen, culturen, leeftijden en beroepen. Dat moet goed worden omschreven en de VRT moet zorgen voor een kwalitatief en ruim kader. Hierin zitten ook opportuniteiten voor samenwerking tussen de VRT en de uitgevers van de periodieke pers, die zich ook op zeer gedifferentieerde doelgroepen richten. Als de VRT zich tot een bepaalde doelgroep wenst te richten, zou het nuttig zijn dat ze daarvoor dan ook know-how haalt bij de uitgevers, die gespecialiseerd zijn in de specifieke communicatie naar een dergelijke doelgroep.

Het zou ook nuttig zijn dat de VRT doelgroepen aan bod laat komen, die doorgaans minder aan bod komen in andere media. De spreker denkt daarbij bijvoorbeeld aan senioren, mensen met een handicap en dergelijke. Een bijzondere groep in dit opzicht zijn de jongeren. Er is een heel gevarieerd en kwalitatief aanbod voor jonge kinderen, maar voor de groep tussen de twaalf en de achttien jaar is er al heel wat minder aanbod, onder andere van ontspanningsprogramma's. De bediening van deze doelgroep kan dus tot de kerntaken worden gerekend. Bij de periodieke pers bestaat heel wat expertise voor communicatie naar deze laatste doelgroep.

De heer Tureluren stelt dat voor dit bereiken van doelgroepen financiële middelen nodig zijn. In de ideale wereld is er genoeg overheidsdotatie aan de openbare omroep om zijn opdracht breed in te vullen. Het is begrijpelijk dat de VRT de inkomsten uit die dotatie met advertenties wenst aan te vullen, maar men is op dit ogenblik op een punt gekomen dat de VRT al te veel inkomsten uit advertenties haalt.

Verder is de heer Tureluren van oordeel dat de VRT de technologische ontwikkelingen in de media niet mag missen. Maar dat wil niet zeggen dat de openbare omroep een voortrekkersrol moet spelen op het vlak van innovatie. Bij innovatieprojecten van de openbare omroep moeten de andere media dan ook betrokken worden zodat ze ten dienste staan van het hele medialandschap. Een voorbeeld is het ruime archief van de openbare omroep, dat zonder discussie behoort tot het erfgoed en vaak ook collectief geheugen. Dat kan ook het best gevaloriseerd worden in samenwerking met andere media.

Discussie

De heer *Wim Wienen* heeft uit de uiteenzetting verstaan dat de periodieke pers voor het bereiken van zijn doelgroepen meer gebruik zou willen maken van het VRT-archief. Wordt er gepleit voor de ontwikkeling van een businessmodel voor de ontsluiting van het VRT-archief voor professionele spelers op de markt? In hoeverre is dat voor bijvoorbeeld scholen dan een gratis dienstverlening, en betalend voor commerciële initiatieven?

De heer *Bart Tureluren* zegt dat de toekomst zal moeten uitwijzen op welke manier dat het best kan gebeuren. Het is niet vanzelfsprekend een onderscheid te maken tussen commerciële en niet-commerciële initiatieven. Zo zijn er bij de periodieke pers bijvoorbeeld heel wat socialprofitinitiatieven, die ook niet van reclame leven en die niet als commercieel kunnen worden omschreven, maar die wel baat kunnen hebben bij een samenwerking met de openbare omroep op het vlak van gebruik van het VRT-archief.

De heer *Wilfried Vandaele* zegt dat het archief niet zomaar gratis ter beschikking kan worden gesteld, ook al gaat het om materiaal dat met overheidsmiddelen is geproduceerd. Aan dergelijk archief zijn voor de ontsluiting van het materiaal immers ook heel wat kosten, zoals personeelskosten, verbonden, die ook moeten betaald worden.

III. UITEENZETTING VAN DE HEER POL DELTOUR, NATIONAAL SECRETARIS VAN DE VLAAMSE VERENIGING VAN JOURNALISTEN

De heer *Pol Deltour* zegt dat de VVJ de Vlaamse beroepsjournalisten en ook de stagiairs vertegenwoordigt. Daar zijn ook heel wat journalisten van de openbare omroep bij, naast collega's van commerciële omroepen, van de kranten en magazines. De VVJ heeft zich niet uit te spreken over het grote verhaal achter de discussie over de verhouding tussen de VRT en de commerciële media. De VVJ spreekt zich niet uit over de businessmodellen die moeten worden ontwikkeld en over de manier waarop reclamegelden moeten worden verdeeld. Dat maakt niet rechtstreeks de rekening van redacties en journalisten. Voor die redacties en journalisten is het belangrijk dat ze goed kunnen werken en dat ze dat onafhankelijk kunnen doen, ongeacht de financieringsbasis. Journalistenverenigingen pleiten wereldwijd voor het bestaan van een sterke openbare omroep naast een florerende private mediasector. Beide moeten naast elkaar kunnen bestaan en in de best mogelijke omstandigheden kunnen werken, met voldoende journalisten.

Er zijn volgens de heer Deltour goede argumenten om de inbreng van reclame-inkomsten en sponsorgelden in de openbare omroep te beperken, maar de VVJ stelt zich daar dan wel de vraag bij of er voldoende overheidsmiddelen zullen zijn voor de openbare omroep, zodat die zijn werk optimaal kan blijven doen. Beperking van de reclame-inkomsten mag niet ten koste gaan van de nieuwsopdracht van de VRT. Als de VRT volledig verstoken zal zijn van reclame-inkomsten, kan dan de garantie worden gegeven dat de VRT voldoende middelen zal hebben om even kwalitatief haar nieuwsopdracht te vervullen? Bovendien stelt de heer Deltour zich ook de vraag of het volledig bannen van reclame op de openbare omroep ook niet ten koste zal gaan van de bedrijfswereld zelf, die een belangrijk informatiekanaal zal verliezen. Het verlies van een dergelijk advertentiekanaal kan er toe leiden dat de gehele mediasector daarvan de dupe wordt.

De heer Deltour stelt dat de VRT al bij al een mediabedrijf is dat goed werk presteert. Zo is er een goede mix van toegankelijke en minder toegankelijke informatie ('nice to know' en 'need to know'). Er is een goede mix van populaire programma's naast duidingsprogramma's. Het huidige programma-aanbod van de VRT beantwoordt aan het streven naar een dergelijke gezonde mix.

Daarnaast beschikt de VRT over zeer goed uitgebouwde professionele redacties. Voor nieuws en duiding heeft de VRT een 420 voltijdsequivalenten ter beschikking, waarvan het grootste deel journalisten. De redacties kunnen met een grote mate van onafhankelijkheid werken dankzij een stevig en performant redactiestatuut, dat onder meer voorziet in een redactieraad. Die redactieraad werkt goed en wordt helemaal betrokken bij beleidskwesties die repercussies hebben op het redactionele werk. De heer Deltour merkt hierbij op dat de vtm-redactie nog altijd geen statuut heeft, alhoewel dat decretaal verplicht is. De regionale omroepen hebben dan weer erg beperkte redactiestatuten, die in de praktijk nauwelijks worden toegepast. In het verlengde van het redactiestatuut bij de VRT is er bovendien ook nog een eigen deontologische code. Daar bovenop komt nog de werking van de Vlaamse Raad voor de Journalistiek, die door alle Vlaamse mediahuizen wordt erkend.

De kijkcijfers, het bereik van de radio en de website en de waarderingscijfers van de VRT zitten ook goed. De publieks- en de stakeholdersbevragingen die zijn uitgevoerd door de Sectorraad Media geven ook goede resultaten, wat niet belet dat heel wat mensen kanttekeningen hebben bij de vervlakking van het nieuws bij de openbare omroep. Uit de wetenschappelijke studie uit 2007 van het Elektronisch Nieuwsarchief, waarin onder leiding van de professoren Marc Hooghe en Stefaan Walgrave het nieuws is geanalyseerd, kon worden geconcludeerd dat de nieuwsdiensten in Vlaanderen erg goed werken, zowel wat de VRT als wat de vtm betreft.

De VVJ heeft een aantal bekommernissen. Er wordt ten eerste gevraagd om niet te tornen aan het personeelsbestand van de redacties. Dit is een algemene vraag van de VVJ voor

alle mediabedrijven. In de voorbije besparingsronde van 2010 bij de VRT zijn er bij nieuws en duiding een dertigtal personeelsleden vertrokken. Het gevaar is groot dat er in het kader van de nieuwe beheersovereenkomst verder moet worden bespaard. De VVJ deelt de mening van de redactieraad en van de hoofdredactie van de VRT dat er niet verder kan worden bespaard op de redacties. Dat is niet alleen belangrijk voor de kwaliteit van de berichtgeving, maar ook voor de werkvoorwaarden. De werkdruk is in alle Vlaamse redacties te groot en dat geldt ook voor de VRT.

Er mag noch op personeelskosten, noch op productiekosten verder worden bespaard. Bij de besparingsronde van 2010 hebben alle nieuws- en duidingsprogramma's vijf percent moeten inleveren. Bepaalde programma's zoals 'Volt' en 'Phara' hebben tien percent ingeleverd op hun productiekosten. Dat gaat onvermijdelijk ten koste van het aanbod van programma's, van het aantal items dat in de programma's aan bod komt en van de manier waarop die items worden behandeld. De limiet is bereikt. Er kan niet verder worden besnoeid zonder te raken aan de kwaliteit van het aanbod.

Er is bij de VRT plaats voor nog meer kwaliteitsbewaking op alle niveaus en platformen. Er zijn soms uitschuivers in de berichtgeving, die door kwaliteitsbewaking kunnen worden vermeden. De personeelsleden moeten dan ook de middelen krijgen om hun werk goed te doen. Ze moeten de mogelijkheden hebben om zo snel mogelijk correct op het nieuws in te spelen. Er moet daardoor ook meer kunnen worden geïnvesteerd in onderzoeksjournalistiek, waarin de Vlaamse media tegenwoordig enigszins achterblijven. De openbare omroep moet als opdracht hebben die lacune op te vullen.

Wat sportverslaggeving betreft, worden de uitzendrechten via allerlei contracten aan bepaalde media toegewezen. Maar ook al heeft men niet de primaire uitzendrechten, toch moet men de mogelijkheid hebben om aanvullend verslag uit te brengen over sportevenementen. Die mogelijkheid moet op zijn minst gevrijwaard blijven en eigenlijk nog versterkt worden. Dit valt onder de decretaal vastgelegde vrije nieuwsgaring. Vrije nieuwsgaring is essentieel en voor iedereen gelijk, onafgezien van wie een contract voor de verslaggeving van een competitie binnenhaalt. Sportnieuws is volgens de heer Deltour evengoed nieuws.

Alhoewel regionale berichtgeving waarschijnlijk niet tot de kerntaak van de VRT behoort, moet men de openbare omroep toch de gelegenheid geven om zich daarmee bezig te houden, wanneer die berichtgeving een algemene draagwijdte krijgt. Regionaal nieuws krijgt immers meer en meer een algemene relevantie. Het is dus niet goed dat de VRT wordt gekortwiek op het vlak van regionale berichtgeving.

Audiovisueel nieuws moet ook technisch goed worden ondersteund. De VVJ is van oordeel dat niet alleen de journalist belangrijk is. Minstens even belangrijk is wat de cameramensen, regisseurs en de ondersteunende technici doen. Ook daar mag dus niet verder op worden besnoeid.

Ten slotte heeft de heer Deltour het nog over de onlinediensten van de VRT. Kan de VRT online actief zijn en in welke mate? Blijkbaar stellen de uitgevers dat de VRT op dat vlak wel actief mag zijn, maar dat dat toch veleer beperkt moet worden. Het is echter heel moeilijk om een grens te trekken. De onlineaanwezigheid heeft een aantal zeer sterke troeven en het is niet denkbaar dat de VRT daar dan geen gebruik van zou mogen maken. Het geeft onder andere de mogelijkheid om veel meer informatie aan te bieden en veel meer mensen te bereiken. Er kan ook interactief worden gewerkt. Als de VRT hierin beknot wordt, grijpt men onvermijdelijk ook in op wat het wezen van de VRT is: zoveel mogelijk mensen met zoveel mogelijk informatie trachten te bereiken. Dat is overigens ook een kwestie van democratie.

Discussie

De heer *Wim Wienen* hoort in het pleidooi voor meer kwaliteitsbewaking ook een vraag om meer mensen en middelen. Hij is echter van oordeel dat het geven van nog meer middelen aan de VRT-redacties wel eens de doodsteek voor de nieuwsredacties van de commerciële zenders zou kunnen betekenen. Het valt op dat het vtm-nieuws het bijna even goed doet als het nieuws van de VRT, maar zij doen dat wel met een fractie van het aantal journalisten dat de openbare omroep ter beschikking heeft. Nieuws brengen is duur en volgens de heer Wienen is het gevaar groot dat de commerciële zenders hun nieuwsproductie zullen afbouwen, als ze niet meer kunnen concurreren met de openbare omroep.

De heer Wienen is het eens met de stelling dat er meer onderzoeksjournalistiek moet komen. Hij stelt echter wel vast dat ontspanningsprogramma's zoals 'Basta' aan een soort onderzoeksjournalistiek doen, zonder dat die gebonden zijn aan om het even welke journalistieke deontologie. Wat vindt de heer Deltour van die evolutie? De heer Wienen stelt daarnaast ook vast dat niettegenstaande een redactiestatuut en deontologische code, de VRT regelmatig tegen de deontologie zondigt, zonder dat daar sancties tegenover staan.

De heer *Wilfried Vandaele* zegt dat de focus van de berichtgeving van de openbare omroep moet liggen op accurate en correcte berichtgeving en niet op het najagen van primeurs. Het is dan ook niet helemaal correct om te pleiten voor meer middelen en personeel, om sneller nieuws te kunnen brengen.

De spreker zegt dat de heer Deltour ervoor pleit dat de VRT op alle terreinen actief moet blijven, ook wat sport en regionale berichtgeving betreft. Is het echter niet aangewezen dat de openbare omroep prioriteiten stelt en dus keuzes maakt in waarover nog wordt bericht?

De heer Vandaele zegt dat sommigen de VRT-nieuwsdienst een beetje beschouwen als een soort 'staat in de staat' binnen de openbare omroep, die een eigen leven leidt. Hoe zit dat bij de andere mediabedrijven? Heeft ook daar de nieuwsredactie een dergelijke particuliere positie?

Ten slotte stelt de heer Vandaele dat niet alleen de onderzoeksjournalistiek te weinig ontwikkeld is, maar dat ook de buitenlandberichtgeving meer aandacht verdient. Moet ook op dat vlak geen tandje worden bijgestoken door de openbare omroep?

De heer *Bart Caron* stelt dat de eerste kerntaak van de openbare omroep zich situeert op het vlak van informatie. Hij zegt dat wat de VRT doet met haar radionieuws en ook met haar regionaal radionieuws, bijzonder belangrijk is. Het zou nuttig zijn eens een overzicht te krijgen hoe het personeel over de verschillende platformen verdeeld is.

De heer Caron heeft de indruk dat bij de VRT het statuut van de journalist breed wordt ingevuld. Misschien ligt het aantal journalisten bij de VRT wel zo hoog, omdat men nogal snel iemand de titel van journalist geeft. Men heeft dus de indruk dat de VRT, vergeleken met de andere omroepen, een grote redactie heeft. Maar klopt dat beeld wel als men het vergelijkt met de RTBF en met buitenlandse openbare omroepen? Met andere woorden, heeft de VRT een redelijk aantal journalisten?

De heer Caron is het ermee eens dat er meer aandacht moet zijn voor onderzoeksjournalistiek en buitenlandse nieuwsgaring. Wat dat laatste betreft, is het zeker nodig dat de VRT meer vaste correspondenten zou hebben.

Ten slotte vraagt de heer Caron of de VRT genoeg middelen besteedt aan haar informatie-opdracht. Zou het niet goed zijn een vast percentage van de VRT-begroting uit te trekken voor informatievoorziening?

De heer *Philippe De Coene* vraagt zich af of recente incidenten over verkeerde berichtgeving enkel te wijten zijn aan een gebrek aan middelen en personeel. Heeft het ook niet te maken met een bepaalde mentaliteit die ervoor zorgt dat er een sluipende onzorgvuldigheid is in de berichtgeving? Heeft het ook niet te maken met een gebrek aan kwaliteitscontrole, waardoor berichtgeving die nog onvoldoende gecheckt is, toch al wordt verspreid? De spreker is van oordeel dat vooral de audiovisuele pers zich nogal eens bezondigt aan 'statementjournalistiek', waarbij de factor dramatiek blijkbaar steeds verder toeneemt. Een ander fenomeen is de 'reporter ter plaatse'. Heel dikwijls heeft dat geen toegevoegde maatschappelijke en journalistieke waarde en is het dus een weinig efficiënte besteding van schaarse middelen. Het is overigens iets dat niet alleen bij de publieke omroep gebeurt. Het is iets typerend voor de wijze waarop de media functioneren. Een reporter ter plaatse sprokkelt meningen, die niet worden afgetoetst. Er is ook meer aandacht voor conflict dan voor overeenkomst. De spreker heeft het gevoel dat dat alles de neiging heeft om toe te nemen. De druk vanuit de hoofdredacties om sensationeel nieuw te brengen wordt steeds groter. Is het geen tijd voor een vorm van autocorrectie bij de media?

De heer *Pol Deltour* antwoordt dat de VVJ zich niet uitspreekt over de verhouding tussen de commerciële mediabedrijven onderling of tussen de commerciële sector en de openbare omroep. Het centrale uitgangspunt van de VVJ is dat elk bedrijf zich maximaal moet kunnen ontplooiën. Men moet proberen zoveel mogelijk win-winsituaties te creëren. Op die manier wordt de gehele mediasector sterker. Als beroepsvereniging van de journalisten wil de VVJ zich niet mengen in het debat over de financiering van de sector. De VVJ bekommert zich echter wel over de sterkte van de nieuwsredacties en de kwaliteit van het nieuws.

De VVJ wenst zich ook niet uit te spreken over de vraag of ook sport en regionale berichtgeving tot de informatietaak van de VRT behoren. De heer Deltour zegt dat het begrijpelijk is dat er een strijd wordt gestreden tussen de mediabedrijven voor het binnenhalen van de primaire uitzendrechten van sportmanifestaties. Het blijft echter essentieel dat journalisten nog altijd verslag kunnen uitbrengen over die sportmanifestaties, zij het dan achteraf, ook al zitten de primaire uitzendrechten elders. Die verslaggeving moet ook zonder al te veel beperkingen kunnen gebeuren. Dit kadert binnen de vrije nieuwsgaring.

Die vrije nieuwsgaring geldt ook voor de regionale berichtgeving. Men moet er zich voor hoeden om ook dat te strak te gaan reguleren. Er is geen grens te trekken tussen wat regionale omroepen en wat de openbare omroep als regionale berichtgeving moeten brengen. Heel wat regionale berichtgeving heeft immers een bovenregionale dimensie. Dat betekent niet dat regionale berichtgeving tot de corebusiness van de openbare omroep moet gaan behoren en dat de openbare omroep volop zou moeten investeren in regionale redacties. De regionale berichtgeving op de radio is wel erg belangrijk. Op alle regionale omroepen samen werken een zestigtal journalisten.

Moet er meer worden geïnvesteerd in buitenlands nieuws? De vorige minister van Media vond dat ook belangrijk, maar zonder dat daarvoor een specifieke financiering zou moeten komen. Wel is er een stimuleringsactie geweest door het instellen van een speciale Noord-Zuidpersprijs. Men zou volgens de heer Deltour kunnen denken aan vormen van speciale financiering, bijvoorbeeld door het ter beschikking stellen van enveloppes aan redacties waarmee bijvoorbeeld kan worden geïnvesteerd in buitenlandse correspondenten. Een parallel kan worden getrokken met het Fonds Pascal Decroos, dat is ingesteld voor de stimulering van de onderzoeksjournalistiek. Dat fonds krijgt een subsidie van de Vlaamse overheid. Ook voor buitenlandberichtgeving is een dergelijke constructie mogelijk. Het is wel belangrijk dat als men dergelijke constructie opzet, er alle waarborgen zijn voor het behoud van de journalistieke onafhankelijkheid. Het kan niet de bedoeling zijn dat via dergelijke bijkomende financiering ook inhoudelijk zou worden gestuurd door de overheid.

De heer Deltour geeft toe dat als er journalistieke fouten worden gemaakt, dat ook te wijten is aan menselijke tekortkomingen. Niemand is perfect. Er wordt echter heel veel geïnvesteerd in zelfregulering via onder andere de Raad voor de Journalistiek, een door de sector gedragen zelfregulerend orgaan. Een wetenschappelijke studie die twee jaar geleden is uitgevoerd door de Universiteit Gent en waaraan een publieks- en stakeholdersbevraging is voorafgegaan, heeft uitgewezen dat die Raad voor de Journalistiek goed werk levert. Ook binnen de mediahuizen zelf wordt er aan die zelfregulering gewerkt. Journalisten die over de schreef gaan, worden wel degelijk gesanctioneerd, zoals in het recente verleden is gebleken. De heer Deltour is ook van mening dat als men meer medezeggenschap aan de redacties geeft en hen meer autonoom hun werk laat doen, dat ook voor een kwaliteitsverbetering zal zorgen. Dat wil zeggen dat redacties beter afgeschermd worden van de commerciële druk van kijkcijfers waarin ze moeten werken.

De heer Deltour ontkent verder dat de volledige journalistengilde een homogeen blok vormt, dat als een vierde macht kan worden omschreven. Dat wordt sterk overroepen. De spreker denkt ook niet dat er grote cultuurverschillen zijn tussen de redacties van de audiovisuele media en die van de printmedia of tussen de redactie van de openbare omroep en die van de commerciële omroep. Er zijn wel nuanceverschillen, die bijvoorbeeld te maken kunnen hebben met de overlegcultuur die bij de VRT erg uitgesproken is. Dat heeft onder andere te maken met het bestaan van een redactiestatuut, dat het voor een journalist formeel mogelijk maakt om zijn stem te laten horen.

Is er meer personeel nodig op de redacties? De heer Deltour beaamt dat men met de moderne technologie met minder mensen meer werk aankan. Toch moet erop worden gewezen dat er bij de VRT niet alleen een besparing is doorgevoerd op personeelskosten, maar ook op de productiekosten. De productiemiddelen verder inkrimpen zal volgens de VRT zelf leiden tot een lager kwaliteitsniveau.

Philippe DE COENE,
voorzitter

Wilfried VANDAELE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

IBBT	Interdisciplinair Instituut voor Breedbandtechnologie
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
RTBF	Radio Télévision Belge Francophone
UUPP	Unie van de Uitgevers van de Periodieke Pers
VDP	Vlaamse Dagbladpers
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
vtm	Vlaamse Televisiemaatschappij
VVJ	Vlaamse Vereniging van Journalisten